

فرهنگ و تمدن اسلامی
(ویژه طراحى و دوخت)

مؤلفین:

فرشته امامی

فاطمه دانشور

سرشناسه	: امامی، فرشته، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ و تمدن اسلامی (ویژه طراحی و دوخت) / مولفین فرشته امامی، فاطمه دانشور.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه فنی و حرفه‌ای، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۵ ص: مصور.
شابک	: 978-600-8820-62-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: تمدن اسلامی - تاریخ
موضوع	: Islamic civilization -- History
موضوع	: فرهنگ اسلامی - تاریخ
موضوع	: Culture, Islamic -- History
موضوع	: تمدن ایرانی - تاریخ
موضوع	: Civilization, Iranian -- History
موضوع	: فرهنگ اسلامی - تاثیر ایران
موضوع	: Culture, Islamic -- Iranian influences
موضوع	: تمدن اسلامی - تاثیر ایران
موضوع	: Islamic civilization -- Iranian influences
موضوع	: ایران - تمدن
موضوع	: Iran -- Civilization
شناسه افزوده	: دانشور جلیل، فاطمه. ۲۵۶ -
شناسه افزوده	: دانشگاه فنی و حرفه‌ای
شناسه افزوده	: Technical and Vocational University
رده بندی کنگره	: DS۳۶/۸۵
رده بندی دیویی	: ۹۰۹/۰۹۷۶۷۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۴۸۵۹۲

عنوان کتاب	: فرهنگ و تمدن اسلامی (ویژه طراحی و دوخت)
تالیف	: فرشته امامی / فاطمه دانشور
ناشر	: دانشگاه فنی و حرفه‌ای
سال و نوبت چاپ	: ۱۳۹۸ / چاپ اول
شمارگان	: ۵۰۰ جلد
قیمت	: ۲۲.۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۰-۶۲-۸ ISBN: 978-600-8820-62-8

کلیه حقوق این اثر برای مؤلفین و دانشگاه فنی و حرفه‌ای محفوظ است.

آدرس: تهران میدان ونک خیابان برزیل شرقی پلاک ۴ - تلفن: ۰۲۱-۴۲۳۵۰۰۰۰

پست الکترونیک: Entesharat@tvu.ac.ir، وب سایت: Tvu.ac.ir

پیشگفتار:

فرهنگ و تمدن اسلام مجموعه باورها و ارزش‌های اسلامی و نمود آن در پیشرفت علم و هنر و ظهور نهادهای اجتماعی و سیاسی در بین ملل و مردمی است که اسلام را به عنوان دین خود پذیرفتند. فرهنگ اسلام توانست در طول چند قرن تمدنی عظیم و بی نظیر را در منطقه وسیعی از جهان به وجود آورد. مسلمانان از نیمه دوم قرن دوم هجری تا اواسط قرن هشتم (در حدود شش قرن) رهبری علمی جهان را در دست داشتند. به طور کلی تمدن با واژه فرهنگ قرابت دارد و گاهی این دو به جای هم بکار می‌روند یا هر کدام طوری استعمال می‌شود که معنای دیگری در آن مشاهده می‌شود. هنگامی که این دو در مقابل هم قرار می‌گیرند، باید فرق این دو را شناخت. تمدن بیشتر به ظواهر زندگی اجتماعی توجه دارد اما آنجا که پای معنا به میان می‌آید با فرهنگ ارتباط پیدا می‌کند. چون در زندگی اجتماعی اغلب این دو با هم هستند، جدا کردن حیثیت‌های این دو مثبت معنوی آن مشکل است. پس وقتی می‌گوییم تمدن اسلامی یعنی آن ویژگی‌های زندگی اجتماعی که متأثر از اسلام است. البته وقتی می‌گویند تمدن اسلامی، گاهی منظور تمدن مسلمانان است و نسبت دادن به اسلام فقط از آن روست که کسانی که این کارها را انجام داده‌اند، مسلمان باشند.

مقام معظم رهبری در رابطه با فرهنگ فرموده‌اند: منظور ما از فرهنگ، عقاید و اخلاق است. برخلاف ما که وقتی در محاوراتمان واژه فرهنگ را می‌نویسیم، بیشتر آداب و رسوم و زبان فارسی و این حرف‌ها به ذهنمان می‌آید و وقتی ده درصد بود به کشور را برای فرهنگ می‌گذارند متأسفانه صرف همین‌ها می‌شود. بنابراین فرهنگ باورها و ارزش‌هاست و مسائل دیگر جنبه فرعی و ثانوی دارد. شکل خانه‌سازی یا برخی آداب و رسوم، ماهیت فرهنگ را عوض نمی‌کند. فرهنگ جامعه هنگامی تغییر می‌کند که باورهایش درباره هستی و انسان و ارزش‌های حاکم بر زندگی تغییر کند. اصول دین و فروع دین هم بیشتر به باورها و ارزش‌ها مربوط است. باورها را بیشتر در اصول و ارزش‌ها را بیشتر در فروع دین مطرح می‌کنیم. پس حقیقتاً جایی که اسلام در زندگی اجتماعی مردم اثر می‌گذارد در بعد فرهنگی است و به وسیله فرهنگ با تمدن ارتباط پیدا می‌کند. به همین خاطر مسائل فرهنگی و تمدن با هم آمیخته است، حتی یک پدیده از جهتی مربوط به تمدن و از جهتی مربوط به فرهنگ است. اگر شکل ظاهری و جهات محسوس آن را حساب کنیم، بعد تمدنی است و اگر جهات معنایی آن را در نظر بگیریم، آن بار معنایی که دربردارد و حکایت از باور یا ارزش خاصی می‌کند، آن با فرهنگ جامعه ارتباط دارد.

فهرست

بخش اول

فرهنگ و تمدن اسلامی

- ۲..... مقدمه
- ۴..... ۱-۱- تعاریف فرهنگ و تمدن اسلامی
- ۶..... ۲-۱- ارتباط فرهنگ و تمدن
- ۷..... ۳-۱- دوره های تاریخی تمدن اسلامی و ایران
- ۱۰..... ۴-۱- فرهنگ ایرانی
- ۱۲..... ۵-۱- اهمیت فرهنگ در ایران زمین
- ۱۵..... ۶-۱- نیروی جاودانه خرد در فرهنگ ایرانی
- ۱۶..... ۷-۱- ضرورت شناخت تمدن و فرهنگ ایران زمین

بخش دوم

هنر و تمدن

- ۲۲..... مقدمه
- ۲۳..... ۱-۲- هنر
- ۲۳..... ۲-۲- معنای لغوی هنر
- ۲۴..... ۳-۲- معنای هنر از نقطه نظر اندیشمندان

- ۲-۴-هنر و زیبایی ۲۵
- ۲-۵-هنر زبان جهانی ۲۵
- ۲-۶-سرعت انتقال پیام به وسیله ی هنر ۲۵
- ۲-۷-هنر و عصر حجر ۲۶
- ۲-۸-هنر دوره نوسنگی یا روستانشینی ۳۰
- ۲-۹-هنر ایرانی از گذشته تا امروز ۳۱

بخش سوم

دوره های ایران در دوره های مختلف و ابداع خط

- ۴۲ مقدمه
- ۳-۱-حکومت ها ۴۳
- ۳-۲-حکومت های ایران باستان ۴۷
- ۳-۳-دوران اسلامی ۵۲
- ۳-۴-هنرهای ممنوع شده در دوران اسلامی توسط مسلمانان ۵۲
- ۳-۵-کشف خط ۵۴
- ۳-۶-ماهیت و هویت هنر اسلامی ۶۲
- ۳-۷-خوشنویسی ۶۲
- ۳-۸-تذهیب ۶۳
- ۳-۹-تاریخچه پیدایش خط ۶۵

۳-۱۰- تغییرات زندگی بشر بعد از پیدایش خط ۶۶

بخش چهارم

معماری ایرانی: از پیدایش مسکن تا مساجد و شهرها

مقدمه ۷۲

۴-۱- ارتباط هنر و هندسه ۷۳

۴-۲- زیگورات ۷۸

۴-۳- مسجد ۷۹

۴-۴- مناره ۸۰

۴-۵- گستره زمانی ۸۶

۴-۶- مدارس نظامیه ۸۹

۴-۷- معماری مصر ۹۰

۴-۸- کاروانسرا ۹۴

۴-۹- پل ۹۷

۴-۱۰- اولین پرچم جهان ۹۸

بخش پنجم

تاریخ هنر نقاشی و منسوجات

مقدمه ۱۰۶

۵-۱- چگونگی سیر نقاشی و مجسمه سازی در دوره غارنشینی ۱۰۷

- ۱۰۹ ۲-۵- نقاشی اسلامی
- ۱۱۰ ۳-۵- نقاشی دوره اسلامی
- ۱۱۳ ۴-۵- منسوجات:
- ۱۱۴ ۱-۴-۵- موتیف یا نقش مایه
- ۱۱۵ ۲-۴-۵- نقش مایه با نقوش جانوری
- ۱۱۵ ۳-۴-۵- نقش مایه با نقوش گیاهی
- ۱۱۶ ۴-۴-۵- نقش مایه با نقوش هندسی
- ۱۱۶ ۵-۵- دستگاه بافندگی

بخش ششم

هنر رنگرزی فرش

- ۱۲۶ مقدمه
- ۱۲۷ ۱-۶- رنگرزی
- ۱۲۹ ۲-۶- رنگرزی در ایران
- ۱۳۱ ۳-۶- مواد رنگرزی طبیعی
- ۱۳۱ ۱-۳-۶- رنگهای مستقیم یا جوهری
- ۱۳۲ ۲-۳-۶- پیگمنتها یا رنگدانهها
- ۱۳۴ ۳-۳-۶- رنگرزی سنتی
- ۱۳۴ ۴-۶- فرش

بخش هفتم

هنر و موسیقی ایران

- ۱۴۰ مقدمه
- ۱۴۱ ۱-۷- تاریخچه مختصر موسیقی
- ۱۴۶ ۲-۷- موسیقی چیست؟
- ۱۴۷ ۳-۷- نگاهی به موسیقی ایرانی
- ۱۴۸ ۴-۷- نگاهی به موسیقی غربی
- ۱۵۰ ۴-۷- تأثیر موسیقی بر روح روان
- ۱۵۲ ۵-۷- جایگاه موسیقی در فرهنگ ایران